

Nujna prošnja.

Naše uredništvo nujno potrebuje fotografijo pokojnega Mateja Močnika, bivšega urednika „Učit. Tov.“ — Prosimo tistega, ki to fotografijo ima, naj nam jo takoj pošlje. Vrnemo mu jo v kratkem času. Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Salezijanski konvikt v Pazinu.

Zadnjič smo že povedali, kako lažeta Pučki Neprijatelj in list, ki se „Zarija“ med Slovence v Trstu. Mi se ne bomo prerekali z njima, ker vemo, da sta taka, kakor vsi klerikali, če jim stokrat dokažemo laž, je ne prekličeta. Gotovo je, da so nasprotniki Salezijancev na obnem zboru povedali take argumente, da niso mogli pobiti vsi zagovorniki niti enega. Mi poudarimo danes izmed mnogih samo tega, da se zada z ustanovitvijo Salezijanskega konvikta smrtni udarec hrvaškemu gimnaziju v Pazinu. To hočemo tudi dokazati.

2. odstavek 24. točke pogodbe dovoljuje, da smejo Salezijanci izpremeniti konvikt v zavod s popolnim ali delnim notranjim poukom. Kdaj se poslužijo te pravice? Gotovo le takrat, ko bo v konviktu mnogo dijakov. Če upoštevamo, da bo konvikt obsežen za 200 dijakov, če upoštevamo, da hrvaški gimnazij v Pazinu niti sedaj, ko je že popolen, nima mnogo nad 200 dijakov, nam je koj razvidno, da v zunanem gimnaziju ostane jako malo dijakov kakor hitro Salezijanci ustanove internat.

Upoštevajmo še to! Na hrvaškem gimnaziju v Pazinu je okrog 50 slovenskih dijakov. Ti bodo odpadli, kakor hitro bodo vsaj slovenske paralele ali v Trstu ali v Gorici ali mogoče v obeh krajih. Do tega mora priti, ker pomniti moramo, da na hrvaškem gimnaziju v Pazinu se slovenščina ne poučuje niti kot prosti predmet. Priznati moramo, da je vendar neka razlika med slovenščino in havasščino, posebno ker havasščina, ki jo navadno govore srednješolski profesorji, največkrat kar mrgoli tujk. Zaradi tega slovenski dijak, ko pride prvo leto na gimnazij, ne razume pouka, kar je vzrok, da mora velika večina slovenskih dijakov ponavljati I. razred. Temu se ni čuditi, saj smo se prepričali na obnem zboru 23. septembra t. l., da je na tem gimnaziju katehet, ki ne zna umljivo čitati hrvaški. In takega naj potem ume ubogi slovenski dijak!

Naravna posledica bo, da bi imel zunanji gimnazij le malo število dijakov, in naša skrbna vlada ga bo mirnim sreem zaprla s tem izgovorom. Tako bo končan gimnazij, ki so ga pridobili naši državni poslanci z velikim trudom. Čuditi se moramo, da tega ne uvidi dr. Laginja in da koplje tudi on grob onemu detetu, za katero se je trudil ob njegovem porodu.

Vemo, da se nam poreče, to se ne bo zgodilo nikdar, ker v tem slučaju se oglasi odbor, ki bo imel vrhovno nadzorstvo nad

konviktom. Ta izgovor je dober le za kratkovidne in za one, ki ne mislijo od danes na jutri. Odbor za vrhovno nadzorstvo bo sestavljen po „Osnovnem pismu“ sledeče: Predsednik je vsakokratni krški škof, po enega člana izbereta tržaško-koprski škof in kapitel krške stolne cerkve, a dva izbere dij. podporno društvo. V Istri imamo že dva neslovanska škofa, a mogoče je, da bo ob prvi priliki tudi krški škof Neslovan in potem naj ugovarjata dva proti trem, kolikor hočeta.

Iz tega je razvidno, kako se ugonablja hrvaški gimnazij v Pazinu, ravno po onih, ki bi morali skrbeti za njegov procvit, a škof Nagel in vlada se nam zadovoljno smejeta v pest.

Taka je, gospodje, in mirno pa dobro premislite, pa se gotovo prepričate, da trdimo prav!

Dne 7. januarja 1910. l. izide slavnostna številka našega lista v proslavo petdesetletnice izhajanja „Učiteljskega Tovariša“. — Vse tovarišice in tovariše, ki hočejo prispevati za to slavnostno številko, vljudno prosimo, naj nam pošljejo rokopise do začeta decembra t. l. Želimo si zlasti krajših člankov, notic, spominov itd. — Naši prijatelji in somišljeniki pa proslave ta jubilej najlepše na ta način, ako poskrbe, da se število naših plačujočih naročnikov podvoji! Vsi na delo!

Za jubilejsko številko si želimo čimveč inseratov. — Tovarišice in tovariši, nabirajte jih pri tvrdkah, ki so s šolstvom in učiteljstvom v zvezi! Čim večkrat je priobčen inserat, tem cenejši je! Naša jubilejska številka naj kaže tudi glede inseratov dostojno lice! Kogar podpiramo mi, ta naj podpira nas! — Inserate je pošiljati direktno „Učiteljski tiskarni“ z izrečno navedbo kolikokrat se naj inserat priobči. — Vsi na delo!

Jubilej čeških šol na Dunaju.

Dne 8. novembra pred 40 leti je bil na zboru češkega delavskega društva na Dunaju izvoljen šolski odbor z nalogo, da reši vprašanje češke šole v prestolici. Po treh letih je nastalo iz tega odbora šolsko društvo „Komensky“.

Prvih pet let so bili Nemci tihi; so tudi nekateri darovali prispevkov za češko nadaljevalno šolo. Sam cesar je daroval društvu „Komensky“ 500 goldinarjev. Ali ko je društvo ustanovilo svojo prvo ljudsko

laga božja resnica, veseliti se mora, ko zagleda kateheta. Da bo pač moč doseči katehetu tako veselo in zdravo razpoloženje pri otrocih, mora biti na svojem mestu, posluži naj se osobito metode, ki bo utisnila nauke božje ne le v razum, ampak tudi v srce. Metoda naj bo taka, da mladino priklene na sodelovanje, in taka je — psihološka metoda. Ako katehet poučuje vestno, živahno metodično, bo dosegel, da verouk ne bo le na prvem mestu v izpričevalu, ampak bo imel prvo mesto v sreč otrokovega! (Burno odobravanje.)

G. predavatelj je nadalje pokazal, kako so temeljno pravilo, da naj bo ves pouk urejen po psiholoških pravilih, zagovarjali že Komensky, Herbart in Ziller. Če torej govorimo o napredku moderne pedagogike, ne smemo trditi, da so zavladali kar naenkrat novi principi za poučevanje. Ne! Pedagogika nas je le opozorila na večno veljavna pravila psihologije in logike. Komensky že je zahteval: Dajmo deci konkretnih predmetov, povedi! Od se teh lahko potem pride do pojmov. Enako je priporočal Herbart. Dasi protestant, je imel vendar zelo zdrave pojme, kako naj se predava otrokom. (Podčrtal Δ). Od konkretnega do abstraktnega! Mož, ki je sistemu Herbartovemu pomagal na noge, je pa Ziller.

šolo na Dunaju, so Nemci skočili pokonci! In začel se je martirij čeških otrok. Brže boljše Nemci uzakonili odredbo, da na nadaljevalnih šolah mora biti učni jezik edino-le nemški, dočim je vlada pred dvema mesecema dala zapreti 4 šole „Komenskega“ na Spodnjem Avstrijskem, in vladar je končno sankcioniral znane protičeške zakone. Sedaj sta na Dunaju zaprti dve češki šoli, in češki otroci se morajo učiti privatno.

Vendar more „Komensky“ pokazati na znatne uspehe svojega mukotrpnega delovanja. Na Spodnjem Avstrijskem ima „Komensky“ 5 ljudskih šol, 3 ponavljalnice, 5 jezikovnih šol in nadaljevalno šolo.

In vendar ni možno, kar z eno potezo peresa uničiti velike, žive veje z zdravega in čvrstega narodnega drevesa!

Druga odborova seja državne zveze avstrijskih okraj. šolskih nadzornikov.

Ta seja se je vršila dne 2. t. m. v Rodejevem Palece hotela na Dunaju. Ob navzočnosti skoraj vseh odbornikov so bile zastopane docela vse kronovine in vse narodnosti. Dnevni red je obsejal jako važne točke, in posvetovanje je trajalo z dveurnim presledkom opoludne od 9. ure dop. do pol šestih zvečer. Posebno važni so bili enoglasni sklepi o bodoči taktiki, ki so seveda obvezni tudi za deželne organizacije.

Ob pol 1 pop. je sprejel min. predsednik Bienerth ves odbor in takoj zatem tudi naučni minister. Oba ministra, osobito pa grof Stürgkh, sta priznala upravičenost zahtev okr. šol. nadzornikov in izrečno potrdila, da je stalno nameščenje okr. šol. nadzornikov neizogibna potreba, ki se jej ne bo možno več protiviti. Glavni zadržek je pač še finančni minister. Ker je večina državnozbornih strank zdaj že tudi za popolno podržavljenje okr. šol. nadzornikov, se torej to lahko izvrši takoj, kakor hitro dobe pokritje za stroške, ki narastejo zaradi tega.

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.*

(Konec.)

V soboto je predaval dopoldne Miloš Štibler o združništvu. Njegovo predavanje je bilo temeljito in zanimivo. Razpravljal je o razvoju združništva drugod in pri nas Slovenceh, o bistvu raznih združenj in njih pomenu.

Drugi je predaval A. Ribnikar iz Ljubljane o delavstvu na Slovenskem. Predavatelja je predsednik tečaja iskreno pozdravil ter z veseljem poudarjal, da je bela Ljubljana — srce Slovenije — poslala predavatelja na tečaj. — A. Ribnikar se je obširno bavil z razmerami delavstva na Slo-

* Ker je bil naš poročevalec zadržan, objavljamo konec tega poročila šele danes.

Uredn.

veuskem, naslikal je socialne in političke razmere našega delavstva ter dokazal, da je bodočnost našega naroda v probuji in izobrazbi delavskih mas. Predavanje so navzoči poslušali z napeto pozornostjo ter se je vnela potem živahna debata, v katero so posegli Pesek, Prekoršek, Ribnikar, Lešničar, Knaflič i. dr.

Predavanje in debata so bile tako zanimive, da so poslušalci vztrajali do 1. ure popoldne. Potem so se podali h kosilu v gostilnico „Stadt Graz“ in popoldan so napravili izlet v Žalec.

V Žalcu so tečajnike prijazno sprejeli gg. župan žalski Širca, dr. Lipold, Kukec i. dr. G. Širca je nato razkazal vzorno urejeno hmeljarno, g. Kukec pa delniško pivovarno.

Ta popoldan ostane vsem izletnikom gotovo v trajnem prijetnem spominu.

Z večernim vlakom so se izletniki vrnili v Celje, kjer je bil zvečer v Narodnem domu prijateljski sestanek. Prihitei so nanj dragi gostje iz raznih krajev.

Predsednik „Zveze nar. društev“, tov. Pesek, pozdravi v iskrenih besedah vse udeležence sestanka, posebno pa mile goste, ki so prihitei celo iz daljne bele Ljubljane. Izvaja, da kakor dobiva telo iz središča — iz srca — na periferijo osvežujoči krvni tok, tako bi nam Slovence naj došla duševna vzpodbuda iz srca Slovenije v obmenje kraje. Ker so se pri tečaju združile moči iz periferije in središča, da store velik korak za pospešenje izobrazbe naroda, pozdravlja predsednik tečaja „združeno Slovenijo“, ki je bila isti večer zbrana in ki stremi za istimi plemenitimi smotri: za poglobitvijo izobrazbe in zdravim napredkom.

Govorili so še potem dr. Kukec in dr. Žerjav o potrebi združenja vseh napredno mislečih Slovencev v enotno vseslovensko, ozir. jugoslovansko napredno stranko, dr. Grošelj o napredku in modernem naziranju, g. Smertnik o sokolstvu, g. Knaflič o potrebi znanja osnovnih državnih zakonov i. dr.

Oficialni del sestanka je zaključil predsednik tov. Pesek s kratkim govorom, da nam bo podlaga napredku izobraževalno delo, da se naj ustvari enotna vseslovenska organizacija, ki bo širila in poglobila izobrazbo med najširše sloje naroda, zakaj naša deviza bo: z izobrazbo za napredek naroda!

Drugi dan, v nedeljo, je bilo zatvoritveno zborovanje v Sokolskem domu v Gaberju. Velika sokolska dvorana je bila malodane polna. Bilo je navzočih okoli 300 ljudi, prvi je govoril dr. Grošelj o modernem svetovnem naziranju. Predavatelj je s svojim izbornim, velezanimivim predavanjem kar hipnotiziral poslušalce, zakaj vsi so poslušali z napeto pozornostjo izvajanja govornikova. Predavatelj je razložil v izbranih besedah in primerih nekdanji svetovni nazor, govoril le o razvoju modernega svetovnega nazora in o njegovem boju z reakcionarci, ki ga (namreč moderni svetovni nazor) hočejo z vsemi sredstvi

Dalje v prilogi.

osobito pa zasluži ime jugoslovanskega zagovornika psihološke metode. Pri vseh katehetskikh prireditvah si izbere snov, različno po naslovu, zanimivo po vsebini, a namen ima vselej isti: prodreti hoče povsod s psihološko metodo, priboriti ji hoče veljavo, ki jo zasluži, seznaniti hoče z njo tudi tiste, ki jim je metodika deveta ali zadnja briga. (Hud poper! Op. Δ). — In res! Tudi po zadnjem njegovem predavanju, ki mu je gladko teklo z jezika, znamenje, da govori iz njega prepričanje — je prišlo več gospodov s prošnjo: „Kje dobiti primereno knjigo, da se poučimo o tej metodi?“

Profesor Heffler je naslovil svoj referat: „Treči formalni stupanj (asocijacija) kod Komenski-Herbart-Zillera i u službi vjereouka.“

Poudarjal je najpoprej splošno, kaj je namen verstvenega poučevanja. Vsak pedagog ima in mora imeti pred očmi vzgojni moment. To, kar se otroci uče, ni samo za spomin, za um, temveč za življenje. Otroci morajo znati nauke, ki se jih uče v šoli izvajati tudi v življenju, morajo po njih živeti. Treba je torej skrbeti, da se deci v šoli verouk prikupi. Verouk ne sme biti za otroka — pokora, muka, ali nekaj zopernega. Ne! Veseliti se mora mladina na uro, ko se raz-

Psihološka metoda pripoku krščanskega nauka služi vsekdar dobro, ker ima trdno podlago v nauku božjem, ki ga hoče otrokom razložiti in v srce zasaditi, v tem, ko takozvana logična indukcija pri posvetnih predmetih otrok ne privede vselej do trdnega pojma. Pri razlagi katekizma pa s pripoveditvijo že nekako anticipiramo to, kar hočemo učiti, otrok pride nehote do nauka božjega, ki se nahaja v katekizmu. Tretja formalna stopnja, ki je nanjo Ziller toliko važnosti polagal, pri razlagi božjega nauka sama po sebi dostikrat odpade. Pripoved pomaga, da otrok gleda, misli in uporabi.

Predavanje, ki je bilo okrepljeno z mnogimi jasnimi zgledi, je krepko učinkovalo in navdalo vse poslušavce s prepričanjem. G. govornik se je ob sklepu zahvalil, da je došlo toliko udeležencev. „Veseli me to veličastno zborovanje“ je rekel, „a še bolj bom vesel, ako se bo psihološka metoda uveljavila.“ (Dolgo odobravanje. Podčrtal Δ).

Možu-strokovnjaku (Podčrtal Δ) pač ni mogel nihče ugovarjati. Vsi, ki so po končanem referatu posegli v razgovor, so le pritrjevali izvajanju g. predavatelja in utrdili narzoče v prepričanju, da isti gospodje niso pravi katehetje, ki menijo, da se lahko iz-

haja brez metode pri pouku krščanskega nauka. —

Tako „Slovenski Učitelj“ v X. številki t. l. na strani 230 do 231. Odkrito povemo, da smo se teh vrstic prav razveselili. Tu smo enkrat brali poštene besede, ki jih je govoril mož-strokovnjak, naobražen katehet, ki nima vedno in vedno na jeziku „vera“ in „vera“, in ki jih je zapisal odkrit poročevalec katehet A. Čadež kot urednik. Literarni odstavek so pa slednjič najslajnejša proslava idej velikih mislecev-pedagoga Komenskega, Herbart in Zillera!

Bilo je leta 1893. Tedaj je zborovala v Mariboru „Zaveza avstr. jugoslov. učit. društev“, in sicer dne 16. in 17. avgusta. Poleg običajnih točk je bilo na dnevnem vzporedu tudi predavanje ravnatelja H. Schreinerja „O najnovjših reformatornih težnjah na pedagoškem polju“. Glavna ideja tega predavanja je pač temeljila na Herbartovem ukoslovju in vzgojslovju. To predavanje je bilo kaj poučno in temeljito in za tedanja doba kaj aktualno, saj je ravno takrat pričel dobivati herbartizem po zaslugi Zillera občo veljavo. — In to predavanje je zbudilo strašno jezo v dr. Mahničju, ki je takrat še urejeval pokojnega „Bimskega Katolika“, da je v njem napisal strastno razpravo pod firmo: „Filozof Herbart o novodobni državni šoli“. Razprava se nahaja v IV.

udušiti, kar se jim pa seve ne posreči, zakaj znanost se ne da ovreči z zofizmi. Govornik je kazal, kako hočeš-nočeš morajo korak za korakom priznavati točko za točko moderni svetovni nazor tudi najhujši nazadnjaki.

Drugi je govoril g. Prekoršek o pokrajinski zvezi štajerskih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda. Razpravljal je o potrebi take zveze, njeni notranji uredbi in njenem velikem pomenu. Predlagal je, da se deli Štajerska v pet velikih okrožij: Brežice, Celje, Ptuj, Maribor in Ljutomer. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki bo ukrenil vse potrebno, da se taka pokrajinska zveza podružnic čimprej oživi.

S tem je bila vrsta predavanj poučnega tečaja končana in predsednik je prešel k zavoritvi. K sklepu sta še govorila zastopnika eksekutive narodno radikalnega dijaštva in socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki sta vsak s svojega stališča poudarjala veliki pomen tečaja.

Predsednik „Zveze narodnih društev“ in vodja tečaja, tov. Anton Pesek, je na to v svojem zaključnem govoru izražal željo, naj bi tečaj obrodil obilen sad. Udeleženci tečaja naj gredo kot apostoli med narod ter naj širijo izobrazbo, zakaj le v tem znamenju zmagamo. Tečaj je združil dijake, učitelje in akademično izobraženo inteligenco k skupnemu delu za boljšo bodočnost naroda in ti činitelji si naj podajo roko pri narodno izobraževalnem delu vselej in povsod.

Z zahvalo vsem udeležencem, slasti udeleženkam, predavateljem, lastnikom celjskega Narodnega in Sokolskega doma za prepustitev dvoran i. dr. in sploh vsem, ki so pripomogli, da se je tečaj nad pričakovanje tako sijajno obnesel, je zaključil predsednik tečaj. Prav iskreno se je tudi zahvalil celjskim odbornikom in odbornicam „Zveze“, ki so imele s pripravami i. dr. obilo posla.

Tov. Knaflič se je na to v imenu udeležencev tečaja v toplih besedah zahvalil predsedniku za njegov obili trud in spretno vodstvo tečaja ter izrazil nado, naj „Zveza“ prihodnje leto zopet priredi tak tečaj.

Po dvorani so zaorili navdušeni živio-klici in tako se je končal ta znameniti poučni tečaj, ki je bil prvi svoje vrste na Štajerskem. Ponosni so lahko na ta tečaj prireditelji in udeleženci, zakaj izvršil se je lep kos narodno-izobraževalnega in narodnoobrambnega dela, položil se je temelj boljši bodočnosti in vsejalo obilo semena, od katerega upravičeno pričakujemo, da bo vzkliko in prineslo našemu narodu stoteren sad.

Popoldan istega dne se je vršila v vseh prostorih celjskega Narodnega doma velika narodna slavnost z raznovrstnimi točkami. V okusno okrašenih šotorih so prodajale narodne dame pijačo in jestvine. Posebno živahno je bilo v kranjski gostilnici, kjer so zale Kranjce točile pristen cviček in je pela kmet-ska harmonika. V narodnem muzeju si videl znamenite reči, v skritem kotu pa je kraljevala

vedeževalka, ki je prorokovala vsem, ki so želeli kaj zvedeti o prihodnosti itd. itd. Kdo zamore popisati vse znamenitosti te velikanske nar. veselice?!

Najživahnejše življenje je pač bilo v veliki dvorani. Na odru so plesale punčke otroški balet, ki je vse očaral. Slišali smo imeniten živalski kvartet, kazale so se žive slike itd. itd. Obče zanimanje je zbudila igra „Na mostu“, ki so jo diletantje izvrstno igrali.

Da ni manjkal ples, se razume samo ob sebi.

Prav posebe pa moram še omeniti tek-movanje raznih narodnih društev, pevskih, tamburaških i. dr. Zdaj so zapeli vrli pevci in pevke tega društva v veliki dvorani, drugi v kranjski gostilnici, tretji drugod itd. Posebno se je odlikoval pevski zbor iz Šmartna pri Celju, ki je pod vodstvom nadučitelja tov. Kvača izborno zapel mnogo narodnih pa tudi umetnih pesmi.

Udeležba pri veselici je bila ogromna; sodi se, da je bilo 2—3000 ljudi, ki so prihiteli iz vseh delov Štajerske. Razpoloženje je bilo imenitno, vsak, pa bodisi preprost ali inteligen, se je izborno zabaval.

Pozabiti pa ne smem enega velikega momenta, ki je velevažen, in to je narodna vzgoja in okrepitev narodne zavesti. Odposlanstva raznih narodnih društev so prvikrat sodelovala pri tako veliki prireditvi. Kako so se čudili krasnim prostorom slavnosti, kako ponosni so bili, da so se lahko izkazali pred tolikim in tako odličnim občinstvom. „Nisem mislila, da smo Slovenci tako imeniten narod“, sem slišal vzklizniti preprosto pevko.

Vse priznanje činiteljev „Zveze narodnih društev“, ki so pokazali, da razumejo veliko zadačo „Zveze“ in ki se ne strašijo truda in ovir! Zahvala in priznanje gre pred vsem rodoljubnim celjskim Slovanom in posebe še predsednici damskega komiteja, gospé Eli dr. Kalanovi.

Iskreno pozdravljamo namero odbora „Zveze“, leto za letom pripraviti tečaje in take velike narodne slavnosti, pri katerih bi naj razna društva nastopala in sodelovala. Okrepila se bo narodna zavest med ljudstvom in med društvi bo nastala tekma, katero bo bolje izvršilo svoje točke, kar bo za poglobitev izobrazbe ljudstva velevažno. Kar so bile Grkom olimpijske igre, to bodo Slovincem prireditve „Zveze nar. društev“.

Razvijaj se torej, „Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“, ter širi izobrazbo med najširše sloje naroda, zakaj res je: V izobrazbi je naša rešitev!

—m—

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem. Podpisani odbor vljudno vabi vse p. n. člane, da se udeležijo društvenega občnega zbora, ki se

vrši v nedeljo, dne 28. novembra t. l. ob 11. uri dop. v risarski dvorani meščanske šole v Krškem po temle vzporedi:

1. Pozdrav. Poročilo tajnikovo in blagajničarice.
2. Predavanje g. c. kr. učiteljskega profesorja L. Lavtarja o njegovi računski metodi.
3. Volitev novega odbora.
4. Slučajnosti.

Glede skupnega kosila prosimo vse p. n. voditelje, da nam pravočasno javijo število udeležencev.

O d b o r.

Učit. društvo za kranjski okraj. Dne 2. t. m. je zborovalo naše učit. društvo v ljudski šoli v Kranju. Ta dan ni ravno prav primeren za zborovanje. Člani se navadno razkrope ta čas na vse strani, eni obiskati grobove svojih dragih, drugi zopet drugam. Jesensko zborovanje ima društvo navadno na 4. oktober, ker je pa ta dan strašila po Kranju „Slomškarija“, smo ji ga prepustili, da bi se končno še ne domišljevala, da ji delamo konkurenco.

Prva točka dnevnega reda je bila tov. A. Novaka predavanje o modernem risanju. V svojem poročilu je poudarjal neobhodno potrebo učnega načrta za šole vseh kategorij in je na podlagi risarij svojih učencev razvil kratek tak načrt za naše šole. Razjasnil je učno postopanje v posameznih razredih in navedel vrsto predmetov, ki jih naj rešimo v ljudski šoli. Priporočal je tudi linealno risanje predmetov in modeliranje z ilovico, se mu je svoj čas posebno na Bledu dobro obneslo. — Z velikim zanimanjem smo poslušali njegovo stvarno in strokovno predavanje, prepleteno z raznimi nasveti lastne izkušnje, ob sklepu pa smo dali glasno duška ter s pohvalnim odobravanjem zahvalili za njegov trud in delo. Izrazila se je tudi želja, da bi objavil tovariš svoje delo v kakem strokovnem listu, morda v „Popotniku“. Upajmo, da ne brezuspešno!

Pri slučajnostih se oglasi predsednik tov. Luznar, poudarjaje, s kakim zanimanjem je motril letošnje zasedanje dež. zbora, to pa tem bolj, ker je bil na vrsti zakonski načrt šolskega nadzorstva za Kranjsko. Politiška eksponzura vseh hinavcev, sebičnežev in breznačelnih našega stanu, imenovana tudi „Slomškarija“, je na svojem romarskem sestanku na Brezjah sklenila, da se mora ta zakon modernizirati, institucija kraj. šol. nadzornikov pa odpraviti. V zakonskem načrtu je določila klerikalna strahovlada, da ne le ostane ta institucija, ampak tisti, ki je po svojem poklicu in strokovnem znanju najbolj sposoben prevzeti ta posel, to je ljudskošolski učitelj — je izključen, dasiravno lahko postane po veljavnih zakonih deželni šolski nadzornik, še celo naučni minister, četudi ne v Avstriji. S to določbo je pokazala klerikalna stranka vse svoje neomejeno sovraštvo in zaničevanje do ljudskošolskega učiteljstva, obenem pa dala „Slomškariji“ najhujšo breco, saj je bila to njena kardinalna zahteva na romarskem sestanku na Brezjah in oba učitelja poslance sta takrat glasovala za odpravo kraj. šol. nadzornikov, v Ljubljani pa — kot pristna klerikalna značaja — sta glasovala — kontra. Stvar „Slomškarije“ je, če misli še nadalje mirno prenašati udarce svojih katoliških somišljenikov, mi pa kaj takega ne mislimo mirno trpeti, ampak povzdignimo svoj glas, da nas slišijo na cesarskem Dunaju. Na to predlaga sledečo resolucijo:*)

*) Tako naj store tudi druga učit. društva!
Uredn.

zvezku leta 1893. in je pisana v Mahničevem žanru. In na to razpravo nas je opomnilo poročilo o III. katehetskem shodu v X. številki „Slov. Učitelja“. — Najrajši bi ga doslovno priobčili v celoti kakor zglede — kako se na svetu vse maščuje in izpreminja. Da, da, slovensko učiteljstvo je bilo že pred 16. leti na onem stališču, ki so ga slovenski katehetje zavzeli šele leta 1909, in sicer jih je moral privedi na to stališče šele hrvaški strokovnjak.

Iz Mahničeve razprave hočemo navesti le najmarkantnejše odlomke, ki naj bodo nekak memento slovenski javnosti, posebno slovenskemu učiteljstvu.

Stran 406. * ... Toda družec Herbarta se Slomšekom, identifikujoč herbartstvo s krščanstvom, spajajo gospodje zavezniki skrajnostno izključujoča se načela, in tako že v svojem ožjem krogu, v zavezi, vničujejo načelo, brez katerega ni edinosti, ni zveze. Kako bodo, sami brez načela, sami nezavezni, šele nas si pridružili?! Slomšek je tem manj Vaš, čim več ste Vi Herbartovi — Vi ste pa skoz in skoz Herbartovci, zatorej nimate od Slomška — nič.

Vsaka popolna filozofična zistema zasaga in določuje vse (str. 407.) človeško mišljenje in življenje. Herbart je ustanovitelj take zisteme, in on je to zistemo še posebe vpo-

trebil na vzgojeslovje. Ker je pa njegovo vzgojeslovje uradno pri nas sprejeto in uvedeno, hočemo iz temeljnih nauk Herbartove filozofije pokazati, kako to vzgojeslovje nasprotuje fundamentalnim načelom krščanskim, a drugič tudi načelom pristne naravne filozofije.

Mej nami treba luči. Ako se družimo v imenu same ljubezni, ne da bi vprašali po načelih, je ljubezen naša gola, čuvstvena, nejasna, nas razumnih bitij nevedna. Ljudje, ki se družijo navzlic svojim protislovnim načelom, se drug drugega slepijo, kajti težijo po nečemer, kar je nemogoče. Ako tedaj naše raziskovanje doseže, da ni razlike, ni ga protislovja med Herbartovim in Kristusovim uravoslavljenjem, potem si z gospodi zavezniki in z vsemi zagovorniki moderne šole sezemo v roke, potem nas nikoli več ne boste slišali, da bi zahtevali preosnovno sedanje šolske postave, potem postavimo po naših učilnicah Herbarta zraven Slomška. Ako pa doženemo, da si Kristus in Herbart nasprotujeta, potem ostanite Vi le pri svojem Herbartu, a mi ostanemo pri Kristusu in njegovi besedi, katera ne prejde; potem je vsaka sprava, vsaka zveza nemogoča, ker pogrešamo neobhodne vezi, ki more edino duhove sklepati, vezi v istem načelu spoznane in priznane resnice; pa potem upamo, boste tudi nehali spravljati Kristusa in Herbarta pod en krov, boste nehali trdit, da je naša šola krščan-

ska; potem bo pa tudi „Učiteljski Tovariš“ moral ali očitno odpovedati se koketovanju z liberalizmom in herbartizmom, ali pa izbrisati si iz svoje glave podobo Slomškovo ter nadomestiti jo s Herbartovo. Doslednost! —

To je nekak uvod, in sicer dosloven uvod onemu članku, ki ga je bil fanatik dr. Mahnič napisal v svojem „Rimskem Katoliku“ na rovaš slovenskega učiteljstva, ker je odobraval ono isto psihološko metodo, ki so jo že zagovarjali Komensky, Herbart in Ziller in za katero metodo so se slovenski kateheti na III. sestanku tako zavzeli, da je sledilo predavanju profesorja Hefflerja o tej metodi — dolgo odobravanje. In obsodba, ki jo je izrekel fanatik Mahnič o slovenskem učiteljstvu tedaj zaradi Herbarta, velja sedaj v polni meri tudi slovenskim katehetom na III. shodu. In naša pota so se torej strnila. V dobri družbi smo!

In radovedni smo, bo li imel sedaj „tovariš“ Jaklič še pogum po shodih metati ceno frazo, da smo slovenski učitelji brezverci in da imajo oni še križ na svojem praporu, ko so postali kateheti slovenski, ki tvorijo v pretežni večini „Slomškovo zvezo“ — navdušeni Herbartovci!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaju.

V novem zakonskem načrtu šolskega nadzorstva na Kranjskem stoji določba:

Krajni šolski nadzornik mora [biti vsak, kdor ima pasivno volilno pravico za občinski zastop, izvemši ljudskošolske učitelje.

Tudi ne more postati predsednik, ne namestnik kraj. šol. sveta.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je pri svojem zborovanju v Kranju dne 2. t. m. sprejelo sledečo resolucijo, v kateri izjavlja svoje prepričanje, da se ta določba ne strinja z državnimi osnovnimi zakoni, ki dovoljujejo vsakemu državljanu pristop k vsem javnim službam, in da se tudi ne strinja z obstoječimi šolskimi zakoni, po katerih sme postati ljudskošolski učitelj okrajni, deželni, ali tudi krajni šolski nadzornik.

Glede na to prosil:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje naj blagovoli vse potrebno ukreniti, da se navedena določba iz zakonskega načrta izloči.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolec je zborovalo dne 11. t. m. v mali dvorani Narodnega doma. Zborovanja se je udeležilo 5 gostov in 25 članov. Gostje so bili tovariši, ki se udeležijo učiteljskega izpita v Mariboru. Obilo uspeha! Predsednik pozdravi člane in goste in obžaluje, da se zborovanja ni udeležilo več udov, ker je bil lep jesenski dan. Vsak ud je po pravilih moralno dolžan, se udeležiti zborovanj in tudi sodelovati. Naj se ne vzamejo te besede kot graja, marveč v izpodbujajo.

Spomni se v vzneseni besedi umrle so-proge tov. Hauptmana. Pokojnica je bila dobrohotna in priljubljena gospa in blaga, vse časti vredna soproga in mati. Izgubiti jo, je za tovariša tem bridkeje! V imenu učiteljstva izreka svoje sožalje in v znamenju tega se vzdignejo vsi navzoči s sedežev. Bodi v trajnem spominu.

Sodrug in tovariš ravnatelj Nerat je dokončal svoje aktivno delovanje v našem stanu in vstopil v zaslužni pokoj. Tov. Nerat je bil leta in leta sem buditelj in dramatelj učiteljstva in je žrtvoval vse svoje moči v povzdigo našega stanu in bil po „Popotniku“ naš duševni voditelj in izobraževalec. Znano je s kakimi težavami se je boril za obstanek „Popotnika“, a vendar ni obupal in ga po trudapolnem delu privedel do viška, ki ga zavzema sedaj. Deloval je čez 30 let in vsakdo ve, kaj se reče toliko let učiteljevanja. Prav iskreno mu želimo, da bi kmalu okreval — bolezen ga je položila na postelj — in še mnogo let užival zaslužni pokoj. Ravnatelj Nerat je dokaj let častni član našega društva in ne vemo, kako bi ga še bolj počastili. A prosimo ga, naj ostane naš član in naj učiteljstva ne pozabi. To-le našo prošnjo mu tudi predsednik naznani.

Tudi tov. Jurij Arnuš v Sv. Jakopu v Slov. Gor. je vstopil v pokoj in je zaslužnega politika tembolj potreben, ker ga muči precej opasna bolezen. Najtopleje mu želimo, naj kmalu okreva in še dolgo let ostane ohranjen našemu društvu.

Gospica Franica Novakova je zapustila rač okraj, kjer je učiteljevala tekem časa in je premeščena v Poljčane! Tovariški pozdrav! Tovariš Janko Medved je uspešno dovršil [prostovoljno vojaško leto in ga presrečno pozdravljamo v našem društvu.

Preide se k dnevnemu redu. Prebere se dopis, v katerem prosil brivec Brglez v Šolski ulici, da bi ga gosp. učitelj posečali in ga pripravljali na drugod. Sploh bi se prosilo vse tovarišice in tovariše, naj odločno podpirajo narodne trgovce, obrtnike itd. Priporočila se g. G. Veigl v Gosposki ulici, ki ima krasen izbor raznih umetniških in krajovnih razglednic. Tudi se naj podpira slovenski slaščičar v Zg. Gosp. ulici.

Okrožnica „Zveze“ v Celju od 3. septembra 1909 naznana:

a) konstituiralo se je novo vodstvo in predsedništvo: predsednik Mešiček, podpredsednik Petriček, tajnik Šijanec, blagajnik Gnuš, odbornika Pesek in Pušenjak.

b) članarina za „Zvezo“ od uda po 1 K; članarina za učit. društvo se naj zviša na 4 K (v poslovnem letu 1910 tudi za naše društvo obvezno; naša blagajnica izkazuje 30 K primankljaja.)

Okrožnica od „Lehrerbunda“ na zastop-nike učiteljstva v okr. šol. svetih:

Letos se vrši redna revizija plačilnih raz-redov. Odsli so na okr. šol. svete ukazi, da naj sestavijo posebno komisijo, ki bo preiskovala tozadavne razmere. Lehrerbund pozivlja vse zastopnike učiteljstva v okr. š. svetih, da naj izrečejo odločno:

1. takšna revizija nikakor ne odgovarja regulaciji plač, kakršno zahteva učiteljstvo;

2. pri posvetovanju naj izprožijo in utemeljujejo, da bo učiteljstvo le tedaj spoznalo regulacijo za pravilno, če bo odgovarjala njihovim zahtevam. Zatorej naj prosil ob tej priliki (redni reviziji) okrajni šolski svet, da se odpravi krajevni plačilni sistem in se uvede vmeščanje po 4 najnižjih činovnih razredih drž. uradnikov. (Okr. šol. svet v Mariboru je temu pritrtil in

* „Rimski Katolik“, IV. zv. leta 1893.